

Ağustos 1929 Sene 3

No 12-36

HUKUKİ BİLGİLER MECMUASI

Her ayın on beşinde neşrolunur

olabileceğini zannediyoruz. Fakat burada da bir mahkeme kararı mevzuu bahis olup icra reisinin kararı mevzuu bahis değildir.

Bu tafsilâttan anlaşıldığına göre vazî kanun her meselede temyizi kaide olarak kabul etmiştir.

339uncu madde, nafaka hükümlerine ait icra kararlarının kabiliyeti temyiziyesine bilhassa işaret ederek mutlak olarak temyizın icrayı ne vakit durduracağını tasrih itmiş olduğundan fikrime göre, her icra reis veya muavinleri tarafından verilen her karar tabii temyiz olmak lazımdır.

Şu halde, vazî kanun, 117, 156, 167, 319 maddelerinde yalnız temyiz müddetini azaltmak için sarahat vermiştir. Kanunda tasrih edilme-
yen hallerde temyiz müddeti hukuk usulü muhakemelerine tâbidir.

Bu suretle şerhimizde 6 ncı maddenin altında zikrettiğimiz mahzurlar tamamen kalkmış oluyor.

Mustafa Reşit

Hukuk Fakültesi müderrislerinden

Kanunu medenî tatbikatından :

Nafaka

Yazan : A. ADİL

I

Kanunu medenimiz esas itibarile evlilik birliğinin vücudu halinde kocaya cüz'î bir tefevvuk bahşetmiştir. Fakat bu tefevvukten eskinazariyye mucibince uluorta kariya tahakküm manası anlaşılmamalıdır. Karının

şahsî hakları muhafaza edilmekle beraber idare vahdetinin müdafaa ve muhafazası emrinde üçüncü şahıslara harış kocanın tasarruf hakkı ve temsil selâhiyyeti İngiltere ve Almanyadan mada sair garp devletlerince hemen umumen kabul edilmiştir. Diğer hususlarda, evliliğe ve eve taalluk eden müşterek menfaatlar mevzuu bahsolduğu vakitlerde karının sesi kocanın sesi yanında aynı kuvvet ve talâkatla yükselir.

Ancak evin idaresi, gürültü ve sızıltıyı badi olacak derecede karışırsa bu idareyi anarşiden kurtarmak için emretmek keyfiyyeti kocaya verilmiştir. Zira her bir işte karı ve kocanın müsavat üzere rey ve muvafakatı alınmak lüzumu tesis ve kabul edilirse bu lüzum işlerin sürüncemede kalmasını ve binnetice atalete düşmesini tevhit eder.

Ev idaresi mühim ve dağdağalı bir iştir. Ve bu idare makinasının motörü de ancak nafakadır. Şu halde nafakayı anlamaya çalışalım:

Her kelimede olduğu gibi nafakanın dahi iki manası vardır: Lûgat manası, ve istilâh manası.

Lûgat manası — Bir kimsenin çoluğuna ve çocuğuna geçinmesi için ayırdığı şey demektir.

Istilâh manası ise iâşeden ibarettir ki yiyeüp içmeği, giyinüp kuşanmayı, yatup kalkmayı temin ile vücuda gelir. Kanunu medenimiz evliliğin devamı müddetince nafakanın koca üzerine mutlak olarak vücubunu emrediyor. Aile namus ve haysiyyetinin harice karşı masuniyyeti hususunda bir takım tedabir ve takyidat vazeyliyor.

Mezkûr kanunun (152) inci maddesini okuyalım :

[Koca birliğin reisidir. Evin intihabi, karı ve çocukların münasip veçhile iâşesi ona aittir] işbu maddede kocaya evlenmenin tahmil ettiği borçlardan en esaslı olarak karıyı beslemek, mevkii içtimaisile mütenasip bir surette giydirip kuşatmak ve yatması için kayırmak keyfiyyeti bila kaydû şart tasrih ediliyor.

Ancak erkek karısını geçindirmekten âciz kalsa bu vecibeden kurtulabilir mi ?

Aczinin devamı müddetince, evet, fakat aczinin zevalinden sonra asla. Zira kanunun veciz surette tavsifi veçhile koca birliğin başı, aile birliğine dahil bütün malların - mal ayrılığı mukavelesinin gayrısında - idare ve intifai, karının şahsî mallarına veya mal ortaklığı usulüne tâbi mallara dair hukukî tasarrufların kendisine ait olması ve neticeten bir ailenin tabii istinatkâhı bulunması itibarile karısına bakmak vazifesinden vareste kalamaz. Hülâsaten koca kanunen karısına bakmağa mecburdur.

Ancak çocuklara taalluk eden kısımda ise;

151 inci madde — Çocukların iâşe ve terbiyesine beraberce ihtimam etmek hususlarını iltizam etmiş olurlar.

261 inci madde — Çocuğun iâşe ve terbiyesine muktazî masraflar, kendilerinin mallarını idare hususunda kabul ettikleri usule göre anaya babaya terettüp eder — diye ananın bu bapta iştirakini vazîi kanun arzu ediyor.

Çocukların iptidai terbiyelerine ve eyi yetişmelerine ve sıhhi harakât ve cevelânına nezaret ve itina etmekle beraber bu hususta sarfı icap eden paraya da karının yardım etmesi lüzumunu bildiriyor. Şuhalde karının çocuklarına karşı hem malen hem de bedenî fedakârlıkta bulunmasını kanun istiyor. İstiyorda kocanın verdiği paraya kendisi de ekliyerek münasip veçhile sarfiyata ve paranın israftan vikayesine nezaret etmesini emniyyet altına alıyor.

Bu nükteyi 151 inci maddeden fazla 261 inci maddenin birinci fıkrası daha açık bir surette ifade ve teyit ediyor ki bunlara “zeyvciyyet ve sagir nafakası” denir.

İşte bu borç eski kanunumuzun 217 inci maddesinin birinci fıkrasında zikredilen nafaka borcu ile müşareket arzeder. Orada “zevcenin nafakası zevcine aittir” denilmektedir. Kocanın veya karının zengin ve ya yoksul

olması aranmaz. Sebebi ise hakkı haptistir. Bu nafaka, eski nazariyyede kadınlar kazanmaktan memnu olduklarından nefislerini kocalarının menfaatleri için hapsedmelerinin bir nimeti mesabesinde telekki olunurdu. Ancak bu zevciyyet nafakası lüzumunun sahih bir nikâha iktiran etmiş olması şart kılınmış idi. Yoksa fasit bir nikâh ile evlenmiş olan için bu mevzuu bahs-olmazdı.

— 2 —

Evlilik mevcut iken tarafeynden biri canibinden bir boşanma davası açıldığı takdirde ne yapılır?...

Sakin bir yuva içinde bora zamanını andırır bir hercü merç husule gelir. Eşya yerlerini kaybeder, şuraya buraya atılır. Zihinler heyecana kapılır, Sinirler gerilir, velhasıl her şey ihmal edilir. Buna bir çare bulmak zarureti baş gösterir. Aralarında derin bir çukur açılmış olan birbirine hasmı can kesilen karı kocanın menfaatlarını -varsa- çocuklarının muhafza ve terbiyesini iskân ve iaşelerini ve hususile güvendiği, bel bağladığı kocadan beklediği muhabbete karşı lâkaydı ve huşunet gören karının geçineceğini ve yatmasını düşünmek maddesi hâkime teveccüh eder.

Madde - 137 - Hâkim davanın ikamesini müteakip lâzım gelen ve bilhassa kadının iskân ve infakına ve karı kocanın malî münasebetlerine ve çocukların muhafazasına müteaallik muvakkat tedbirleri ittihaz eder.

Meseleye vaz'iyed eden hakim, davanın mevzuunu nazarı dikkate alarak bu bapta keyfiyyet kararı nihaiye iktiran edinceye kadar muteber olmak üzere ihtiyatî tedbirlere hükmeder:

1 — Kariya iaşesini teminen aylık bağlar.

2 — Kariya ayrı bir ev tedariki için izin verir. Yahut evvelce birlikte yaşadıkları aile yuvasında karı kocadan hangisinin oturabileceğini tayin ve tasrih eder.

3 — Mal birliğı, ayrılığı, ve mal ortaklığı gibi her üç halde mevcudat defteri tanzimini emreder.

4 — Kadına ait malların lüzumunda iadesini teminen kocadan aranılacak kefalet;

5 — Karı koca arasında 175 ve 179 inci maddelerde gösterilen kuyut ve şurutun tahakkuku halinde mal ayrılığına.

6 — Kariya bırakılması zarurî olan çocukların - halı vakti eyi olduğu takdirde - bakılması için kocanın mükellef olduğu nakti muavenet miktarına (Koca yoksul olupta karı zengin ve gelirli olursa istisnaen karının kocasına bu bapta muavenette bulunması maddesi kabul edilmiştir.)

7 — 183 üncü maddede tarif kılınan mahfuz malların tefrikine karar verir. ve bu kararını evlenme mukavelenamesinin tetkiki neticesinde kanaat getireceğı esasata göre tespit eder.

Evliliğe ve küçüğe ait nafakanın sureti tahsislerini ve sebebi vücudunu ve boşanma davasının açılmasını müteakip alınacak tedbirleri tetkikten sonra bu defa da boşanma hükmünün verilmesinden naşi nafaka cihetinden tahaddüs edecek hukukî neticeleri araştıralım ;

Kanunu medenimizin 144 üncü maddesi ;

Kabahatsiz olan karı ve ya koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyyet vermemiş olsa dahi kudreti ile mütenasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkum edilebilir.

Kanun boşanma neticesinde husule gelen müessef halleri nazarı dikkate alarak yıkılan bir aile yuvasının velev bir sene için olsun zillet ve sefaletten vikayesi düşüncesile yoksulluğa düşen karı veya kocadan her birine nafaka verilmesini emrediyor. Ve bu külfeti kabahatli olan karı ve ya kocadan birine yükletiyor. Binaenaleyh karı ve ya kocadan birinin kabahatli ve diğlerinin kabahatsiz olduğunu meydana çıkarmak icap eder. Şu halde boşanmanın kanunî sebeplerini okuyalım :

Tarafeından birinin zina, terzil edici bir cürüm irtikâp etmesi ve tahammül edilemeyecek derecede haysiyetsiz bir hayat sürmesi, (madde-129-131) diğerinin hayatına kasdeylemesi veya kendisine pek fena muamelede bulunması (madde 130), evlenme vazifelerini yapmamak kastile terkedilmesi ve ya muhik bir sebep olmaksızın evine dönmemesi gibi hallerde bulunanlar ve kabahatleri zâhir olanlar hakkında boşanmaya karar verilir. Ve bundan mada çok kerre de karı kocadan masum ve bigünah birisi aleyhinde de boşanma kararı verildiğine tesadüf edilir. Onlarda :

1 — Karı, kocadan birinin 133 üncü maddede gösterilen kuyut altın-
da akıl hastalığına iptilâsı ;

2 — 134 üncü maddenin tarifâtı dairesinde arasında müşterek hayatın çekilmez bir hale gelmesini mucip şiddetli bir geçimsizliğin baş göstermesi ;

3 — Velhasıl evlilik bağının çözülmesi müddeialehy mevkiyinde bulunan karı kocadan birine atfû isnadı kabil olamayan kefaetin bulunması, ahlakça birinin asabî, diğerinin halim selim, birinin müstehzî, hafif meşerp, diğerinin ciddî ve vakur bulunması velhasıl tabiatlarının uyuşmamasından ve ya mükerreren hatırının ve kalbinin rencide edilmesinden ve kırılmasından mütevellit bir huşnê vesaire nev'inden hususî vakialardan neş'et eylemesi yüzünden olabilir.

Şimdi bunları tahlil edelim :

Saydığımız dört evvelkilerde görüyoruz ki cürümler sabit ve matu-
funaleyhi zâhirdir. Binaenaleyh bu vakialara iptinaen verilen boşanma kararları neticesinde zarurete düşen karı ve kocaya bakacağız; kabahatli mi, kabahatsiz mi ?..

Kabahatli ise kanunî müsaadeden istifade edemez; zira boşanmaya sebebiyyet vermiştir. Tereddüde mahâl yok.

Kabahatsiz ise işini yoluna koyuncaya kadar bir sene müddetle kabahatli tarafın geliri ile uygun olmak üzere takdir edilecek nafakayı alır.

Fakat üç sonrakilerde: karı kocadan birinin isteği ile yani yedi ihtiyarında olmayan meselâ akıl hastalığı ile;

Ve iki tarafın kabahatli sayılabilib nafakâ isteyen tarafın ise ancak hafif bir hatası mevcut olmasile;

Ve yahut her iki taraftan birine kabahatin atfı mümkün olmaması ile;

Boşanmaya hükmedildiği takdirde mesele değişir. Bu hallerde kabahatin bulunmaması ve bulunduğu halde de iki taraftan birine kat'i surette maledilmesi kabil olmadığı cihetle muhtaç kalan tarafa nafaka verilmesi zarureti hasıl olmaktadır. Bu suretle kabahati müdellilen sabit olmayan karı veya kocanın hafif bir hatası da ihtiyacı takdirinde nafakadan mahrum olmasını istilzam etmez. (Curti - Forrer)

Alman kanunu medenisinin 1583 üncü maddesi kanunu medeinimizden daha ileri gitmekte ve şu hükmü vazeylemektedir:!

“Karı, kocadan birinin akıl hastalığı boşanma sebebi olduğu takdirde diğeri boşanmada münhasiren kabahatli olarak mahkûm edilmiş bir karı ve ya koca gibi hastanın infak ve iâşesini temine mecburdur.” (1)

İşte uzun uzun tasvir ve izah edilen bu hadiselerde yoksulluğa düşen karı ve ya koca için kendi kusur ve hatası ile boşanmaya bais olmasa bile davada hasım olan taraf nafaka itasına mecbur tutulabilir.

Zarar ve ziyan ve tazminat mes'elesine gelince:

(Madde - 134 — mevcut ve hatta muntazır bir menfaati boşanma yüzünden haleldar olan kabahatsiz karı ve ya kocanın, kabahatli olan taraftan münasip maddî bir tazminat talebine hakkı vardır. Bundan başka

[1] Roselin Şerhinden (sahife 443-444)

boşanmaya sebebiyyet vermiş olan hadiseler kabahatsiz karı veya kocanın şahsi menfaatlerini ağır bir surette haleldar etmiş ise, hakim manevî tazminat namile muaayyen bir meblağ dahi hükmedebilir.)

Burada ancak kabahatli bir taraf mevcut olduğu, zarar ve ziyan maddeten ve manevî tazminat tahkikatla sübut bulduğu takdirde verilebilir. Yukarda yazılı olan mülâhazat burada nazarı itibara alınmaz. Eğer kabahat her iki tarafa atfolunabilir yani müşterek, veyahut atfolunamadığı yani gayrı muayyen ise maddî ve manevî tazminat (kânunun tabiri veçhile) mevzuı bahsolamaz.

Birde nesebin tayini sihhati ve zürriyetin muhafazai selâmeti kaygusile kanunumuz (madde 95) kocasının vefatı ve ya boşanma sebeble dul kalan yahut evliliğin butlanına hükmedilen kadın, bu sebeplerin tahakkuku üzerine hüküm yediği tarihten itibaren üç yüz gün geçmedikçe tekrar evlenememesi lüzumunu vazediyor.

Tarihe karışmış olan telekkiyatı sabıkada "buna, iddet "ve, nafakai iddet, tesmiye olunurdu. İddeti mucip olan her ayrılığın nafakayı istilzam etmesi iddet zamanında olan kadının, kocasının nesebinin muhafazası için nefsinin hapsedmesinden naşı ileri gelmektedir. Bu da kocanın menfaatına olduğu izahtan varestedir.

Bu kaideden vefat iddeti ile karının günahı veya kabahati yüzünden vukubulan boşanma müstesnadır. Birinci şıkta kariya iddet iktiza ettiği halde nafaka lâzım gelmez. Zira burada nefsi tezevvüçten alıkoymak şer'i bir haktır. Buna karşılık olmak üzere karı muavenet talebinde bulunamaz. İkinci şıkta ise ayrılık vücade gelir ve iddet lâzım olur. Fakat ayrılığa memnu fi'li sebep olmuş olduğundan hakkını ıskata kendisi sayetmiştir. Binaenaleyh cezai taam nev'inden olan nafakası sakıt olmuş olur. Fakat iddet evinden çıkmamak üzere sükna hakkı vardır.

— 3 —

Memnuiyet müddeti:

Kanunumuz boşanma hükmünde kabahatli gösterilen tarafın yeniden

evlenmemesi için cezaen bir seneden az ve iki seneden fazla olmamak üzere bir müddet tayin ediyor (142). Bu hüküm her ne kadar evine merbut karı ve erkek için intibah ve salâhi mucip olabilirse de esasen ahlaksızlığı ve intizamı aileye karşı tecavüzi harekette bulunması yüzünden boşanma kararı alan veya kocanın fuhşiyata atılabilmesi gibi vazî kanunun gayesine muhalif bir halin hudusünden korkulabilir.

neticeten; bir boşanma kararının:

1 — Tarifatı kanuniye dairesinde boşanmaya sebep teşkil eden madde;

2 — Karı,kocadan hangisinin kabahatli hangisinin kabahatsiz olduğu;

3 — Çocukların -varsa- tarafeynden hangisinde kalması icap ettiği, iâşesine ve talimü terbiyesine mütedair kat'i nafaka ve nihai tedbirlerle bunlara karı kocanın müstereken nezaret ve müzaheretle bulunması,

4 — Talep vukuunda boşanma neticesinde fakir düştüğünü iddia eden taraf için nafaka verilmesi icap edüp etmediği,

5 — Kabahatli taraf hakkında memnuiyyet müddetinin tatbik edilüp edilmeyeceği,

6 — Mesarifi muhakemenin karı kocadan hangisine tahmili iktiza eylediği hakkında esbabı mucibeli fıkraları ihtiva eylemesi zaruridir.

— 4 —

Gençlik hayatını ana baba himayesinde aile yuvasında geçirmekte ve büyütmekte olan herkes yaşının ilerlemesile tabiaten kendisinin dahi ev bark sahibi olması ve ana babasını takliden aile teşkil etmesi arzusunu gösterir. Bunlardan bazıları mes'ut ve bahtiyar olursa da bir çokları dahi kara talii ve her nedense hayatta muvaffakiyetsizliği yüzünden idarece darlığa ve zarurete düşer. Bu gibilerin tehvini ihtiyaçlarına ve tahdidi sefaletlerine kim ve ya kimler koşacak?... Düşünülecek mühim nokta.

Bunların imdadına yetişmek insanî ve ahlakî bir meseledir. Ahlak ve

insaniyyet vazifeleri, her ne kadar vicdanî bir borç isede her kesçe vaci-bülittiba bir kaide vazetmez. Kimse bu bapta icbar edilemez. Temenniyat sahasinde kalır. Halbuki kanunun ahkâmı amiresi meyanında ebeveyne hısım ve akrabaya nakten muavenet mecburiyeti vaz'u te'sis kılındığı takdirde umumun bu mecburiyet karşısında boyun eğmesi temin kılınmış olur. Hâkimin bu bapta söz söylemesine yol açar.

İşte bu nakisei içtimaiyeyi kanunumuzun 315 inci maddesi telâfi ve ikmal ile medeniyet vadisinde bir tarakki adımı daha atmış ve bir aile efradının bir birine müteakabilen yardım etmesi lüzumunu tasrih ve reyit etmiştir.

Madde - 315: [Herkes, yardım etmediği surette zarurete düşecek olan usul ve fûruuna ve erkek ve kız kardeşlerine muavenet ile mükelleftir].

Bu madde biraz şerhü izaha mühtaçtır. Usûl, büyük hısımlar, cet ve cedde bir taraftan, evlât ve torunlar diğer taraftan, gayri meşru bir çocuğu nafakası çocuğun babası tarafından rizaen tanınması ve yahut hükmen nesebinin tashihi suretile babaya aittir. Fakat anası hakkında bu mülâhaza varit olmayup gayri meşru bir çocuğun nafakası nesebi sahih çocuk gibi doğduğu günden itibaren anası üzerine vaciptir. Nesebi tashih edilen çocuklar aynile nesebi sahih çocuklar gibi aynı hukuk ve imtiyazdan müstefit olurlar. bu nafaka mecburiyeti bir mukavelename ile hıfâfı şart kılınmamış ise kanunen idinilmiş olan evlâtler hakkında dahi kabili tatbiktir.

Erkek ve kız kardeşlere gelince: Bunların ana ba'ba bir, baba bir ana ayrı ve yahut ana bir baba ayrı olmaları arasında bir fark gözetilmez. Karabeti şihriye ile hısım olanlar beyninde nafaka mecburiyeti yoktur, (Curti - Fo -rrer)

Bunlar aleyhinde nafaka talebinde bulunmak için bu erkek ve kız kardeşlerin refahı hal içinde bulunmaları şarttır. Yani muavenet edebilecek bir halde geçinmeleri yolunda bulunması lazımdır. Diğer cihetten nafaka davasını açan kimsedende ihtiyaç içinde olduğunu, bakacak kimsesi olma-

diğını ve muavenet edilmezse fakru zarurete düşeceğini ikamet etmekte olduğu mahalleden bu bapta bir ilmi haber istihsal ve ibrazı suretile ve olmadığı takdirde suveri saire ile isbat etmesi istenebilir. Hâkim vasi bir takdir selâhiyetine malik olması cihetile nisbi olan bu ihtiyaç ve zaruret meselesini, müddeinin mevkii içtimaisini, tahsil ve terbiyesini, tarzi maişet ve telebbüsünü nazarı dikkate almak şartile takdir ve tahsis eder. Yukarıda şümulü derecesini tarif ettiğimiz nafakanın muayyen miktar üzerinden aydan aya müddeialehden alınarak müddeiye verilmesi teamül iktizasındandır. Ancak yeni hadisenin vukvuu üzerine, mukadder nafakayı ber mucibi karar veremeyeceğini isbat eden zata mahkeme, nafakası üzerine vacip olan kimseyi evine almasına karar verir.

Eskiden vahdeti kazaiyye münafi ve zabtu rabıttan ari olarak mehakimi nizamiyye yanında her nasılsa muhafazai mevcudiyet etmiş olan mehakimi şer'îye tarafından ayrı bir usulü muhakemeye tâbi olmak üzere nafaka davaları "kitâbünnikâh", ın 217 ici ve müteakip maddelerine tev-fikan ruyet ve hallü hasm olunurdu. Kazaî teşevvüşün mücessem bir timsali olmakta gecikmeyen bu mahkemelerin bilüzum kağıt muamelâtı, istifta ve istilamlar dolayisile ika edegelmekte oldukları tas'ibat ve tech-hurat bir çok hak sahiplerini müracaattan geri koyuyor, ve bu suretle kimsesiz mühtacının fakru zaruret içinde çırpınmasına, eriyüp gitmesine bais oluyordu.

Lehülhamt ahkâmı şahsiyyeye mütedair mevadın kanunu medenimize ithali ve mehakimi şeriyenin ilgası suretile eski medeniyet ve ananeden Türkiyemiz kurtulmuş ve geçen 1926 ilk baharından itibaren asrî ve medenî garp devletleri arasında kendisine yer ayrılmasına kadar sözünü geçirmeğe muvaffak olmuştur.

Nafaka davasının sureti ikamesi

Nafaka davasının sureti ikamesi hakkında kanunî bir hususiyet yoktur. Kaidei umumiyyeye tev-fikan nafaka istemek hakkını kanunen

haiz kimseler tarafından müddeialeyhin yani kendisinden nafaka istenen şahsın ikametgâhının bulunduğu mahaldeki mahkemede açılır.

Evlilik, küçük, boşanma, ve akrabalık nafakaları ne vakitten muteber olur?...

Şimdiye değin yapıla kelmekte olan muamele ve mahkemelerce mer'î teamül icabınca, nafakaya müddei ancak gerek tahkikat hakiminin muvakkat tedbir olmak üzere hükmettiği ve gerek mahkemenin karar verdiği tarihten itibaren hak kazanır.

Bu sakim aklı mantıka mugayir teamül, birçok eshabı mesalihin bihakkin şikâyetini tevlit ediyor. Bakınız nasıl?..!

Bir sebebi kanuniden dolayı kocasından ayrı yaşamakta ve ya yaşamağa mahkûm olan bir karı kendisi ve yedi terbiyesine bırakılmış küçüğü için nafaka davasını kanunen selâhiyettar mahkemeye ikame ediyor. Merasimi usuliye ve kanuniyenin ifasından sonra duruşma için gün koyuyor. Birinci duruşta kocası geliyor, Fakat müdafaadan âciz bulunduğundan, avukat tutacağından bahisle mühlet istemesi, ikinci duruşta selâhiyyet iddiası, üçüncüde kendisinin veya vekilinin hazır bulunmaması ve yahüt hastalığını natik rapor göndermesi misillü usul ve kanunun bu bapta ki müsaadelerinden istifade ederek dava intaç edilmeyor. Aylarca uzuyor, Mahkeme köridörlerinde kadıncağız rast gelene tazallumu hal ediyor. Nihayet beş altı ay sonra bir nafakaya nail oluyor. nafaka karar tarihinden muteber olmasına nazaran bu beş altı ay zarfında kadın ve çocuğu ne yeyüp ne içmiştir. Kadın biraz da yüzüne bakılacak gibi olursa işin rengi değişiyor. Fecaat ve şenaat ihtimâlleri doğar.

İşte buna karşı devayî şafı olmak üzere mahkemei Temyiz ikinci hukuk dairesinin altun harflerle yazılmağa lâyık aşağıdaki kararı imdada yetişmiştir.

Mahkemei temyiz ikinci hukuk dairesinden:

Esas : 636

Karar : . . . ,

Feride Hanım ile İbrahim Ff. aralarında nafaka ve tazminat davasından dolayı İstanbul.... mahkemesi asliyesinden verilen 16-12-928 tarih ve 666 numarolu hükme karşı Feride H. tarafından müddeti kanuniyesi içinde temyizi dava edilmiş olduğundan temyiz lâyihası ve dava evrakı okunup iş anlaşıldıktan sonra görüşülüp düşünüldü. Hadisede elli lira tazminat verilmesine dair verilen hüküm, hükkâmın takdirine müteallik olmasına mebnî bu baptaki itirazlar gayri varittir .

2 — Ancak mezbure tarafından verilen ve nafaka takdirini mutazammın olan istidanamenin mahallî mahkemesince kaydı tarihinden itibaren kocası mezbur üzerine muavenet takdiri lâzım gelirken hüküm tarihinden itibaren takdir edilmesi muhalifi kanundur.

Gösterilen ikinci sebepten dolayı hükmü mezkûrun hukuk usulü muhakemeleri kanununun 428 inci maddesi mucibince nakzına ve aşağıda yazılan masrafların ilerde haksız çıkacak taraftan ahzına 10-2-929 tarihinde ittifakla karar verildi .

Nafaka makalesini bitirmeden evvel bunun sureti takdir ve tarzı tesbitine dair bir kaç söz söylemeği ve bu bapta elyevm cari usul ve teamlülden bahs eylemeği - bir faidei ameliyeyi müntic olur düşüncesile - münasip gördüm .

Nafaka: dava olunan tarafın aldığı maaş ve sair geliri ve efradı ailesinden nafakası üzerine vacip kimseler varsa anlar tahkik ve tevsik olunmakla beraber kanunen hakkı talebi tanınan kimsenin de içtimai mevkiine, tarzı maişetine, ikâmetgâhının bulunduğu mahalle ve muhite göre tayin ve tahdit edilir. Aynı zamanda müddeiye veya müddeinin geçimi ve

muhitide nazarı dikkat ve telehhusten dur tutulmaz. Bir misal ile bunu canlandıralım :

Beyoglunda Taksim Caddesinde sıra selvilerde... Nümerolu apartımanın... içi dairesinde ikamet eden yirmi beş yaşlarında genç, güzelce bit kadın.... mahkemei asliyesi... daireinden bir sene müddetle kocasından ayrılma kararı almış ve ilâmın kendisinin tebligini müteakip bir deposu ve birde ayrı yazıhanesi bulunan tütün eksperisi.... aleyhine nafaka davası açmış bulunuyor. Karını bir validesi ve birde üç yaşlarında kocası.... Beyden olma ve kendisinden doğma bir kız çocuğundan başka kimsesi yok. Nafaka istidası üzerine icap eden muamelâtı resmiyenin ifasından sonra bu bapta gerek tahkikat hakimliğince ve gerek mahkemece yapmakta olan tahkikat üçe inkisam eder.

1 — Müddeialeyhin ayda geliri ne kadardır?. bundan kazancı, karı neye varıyor?..

2 — Müddeiyeinin tarzı maişeti, derecesi tahsil ve terbiyesi, oturduğu ev ve ya apartman nasıldır?..

3 — Bu bapta bigarez ehli vukufun rey ve mütalaası nedir?..

Bunlar hakkında yapılan tahkikat neticesinde hasıl olan kanaat üzerine nafaka bağlanır.

İşte şimdiye değin yapılmakta olan usul ve mer'i olan teamül bundan ibarettir. Acaba bağlanacak nafakanın nisbeti hakkında bir misdak (criterium) mevcut mudur?. Hayır. Burada hâkimin kanaat ve içtihatı amildir, bir miyar, düstur yoktur.

Fakat karının kocanın vefati halinde veraset tarikle kocasına ait maldan dörtte birine sahip olabileceği ve çocuğun da ana baba tarafından müşterek iâşe edileceği kaziyesi derpiş edilerek nafakanın olveçhile haddi azamı olarak takdiri ve bu usulün bir (critérium) olarak tesis ve kabulü muvafık olmaz mı?..

Yukardaki misali alalım: ... Beyin varidatı safiyesi ayda 100 lira olduğunu farz edelim. Şu halde $\frac{100}{4} = 23$ lira haddi azami karı nafakası. bunda nisfı çocuk için haddi azami nafaka 12,5 olur ki hepsi birden 37 lira 50 kuruş haddi azami nafaka için kâhim hakkı takdirini istimal eder. Birde Tahkikatın üçüncüsünü teşkil eden ve kanunî bir mecburiyete iktiran etmeyen bigaraz ehli vukuf namile meameleye yabancı hariçten iki kişinin rey ve mütaleası alırmak meselesi insanı düşündürüyor.

Bu hakimin veya heyeti kâkimenin 1 ve 2 numaralı fıkralarda gösterilen tahkikat neticesinde hasıl ettiği kanaete, tecrübe ve dirayetine ve vâfi salahiyetine karşı bir tecavüz sayılmaz mı?.. Bu bapta ehli kibrenin rey ve mütaleası alınmadan verilen kararlar muta olmaz mı?.. Nakzi mucip esbaptan mıdır?.. Zannetmem. Şu halde takdiri nafaka hakkında 1 ve 2 nümerolarda gösterilen tahkikatın, sür'at ve selâmeti muamele namına klfayetine kail olduğumu arzeylerim. Bahusus ki beyhude zaman ziyâna da mahal vızılmemiş olur.

A. Adil

Ticaret kanunu

Mümtaz reyli hisse

Yazan : N. Z.

Anonim bir şirkette adedi rey itibarile iki nevi münkasem hisse senedatından bir nevi diğerine nazaran az çok daha ziyade hakkı reye sahip olursa bu hisseye mümtaz reyli hisse (Action à vote privilégié ou à vote plural) namı verilmektedir. Billarz beher hisse on lirayı temsil etmek üzere [100,000] hisse ve bir milyon lira sermaye ile müteşekkil bir şirkette hisseler iki kısma ayrılmıştır. [70,000] hisseden müteşekkil birinci kısmın adı hisse (Action ordinaire), [30,000] hisseden